

EUROPSKI
REVIZORSKI
SUD

**Govor
9. listopada 2025.**

Govor Tonyja Murphyja, predsjednika Europskog revizorskog suda

Predstavljanje godišnjeg izvješća Suda za 2024.

Odbor za proračunski nadzor – Europski parlament

9. listopada 2025.

Prednost ima izgovorena inačica.

Poštovani predsjedniče,
uvažene zastupnice i uvaženi zastupnici,
poštovani povjereniće,

veliko mi je zadovoljstvo govoriti danas pred ovim odborom i predstaviti vam ključne nalaze i glavne poruke godišnjeg izvješća Europskog revizorskog suda za 2024. Sa mnom je i ovaj put moj cijenjeni kolega Jan Gregor, čija je zadaća nadgledati izradu godišnjeg izvješća.

Godišnje izvješće najvažnija je publikacija Suda. Na njega se utroši 50 % naših resursa i ono zahtijeva mnogo rada i truda.

U njemu se iznose korisni uvidi u proračun EU-a i razna područja politika koje on obuhvaća. Zajedno s našim revizijama usklađenosti i uspješnosti tim izvješćem pomažemo dionicima Suda u oblikovanju proračuna EU-a i njihovu procesu donošenja odluka.

Ovogodišnje je izvješće iznimno relevantno jer su pregovori o VFO-u za razdoblje 2028. – 2034. upravo u tijeku. U izvješću se iznose važne pouke, ističu ključni izazovi i naglašavaju rizici koje bi trebalo uzeti u obzir pri oblikovanju budućih proračuna.

Dakle, koji su ključni zaključci godišnjeg izvješća Suda za 2024.?

Izražavamo pozitivno mišljenje o računovodstvenoj dokumentaciji EU-a za 2024. i potvrđujemo da se njome nastavlja vjerno prikazivati financijsko stanje EU-a.

Ukupni proračunski prihodi, uključujući zaduživanje za instrument NGEU, iznosili su 250,6 milijardi eura. Kao i prethodnih godina, izražavamo pozitivno mišljenje o prihodima.

Međutim, potrebno je naglasiti da to mišljenje ne obuhvaća iznose koji su izgubljeni zbog neprijavlivanja carina i poreza u punom iznosu ili izbjegavanja njihova plaćanja jer se ono može temeljiti isključivo na prijavljenim iznosima.

Prijeđimo na rashode: dugoročni proračun EU-a uključuje financijska sredstva i iz višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) – ono što nazivamo tradicionalnim rashodima iz proračuna EU-a – i iz instrumenta „NextGenerationEU” (NGEU). Financiranje iz instrumenta NGEU prije svega uključuje Mehanizam za oporavak i otpornost, tj. RRF, na koji se primjenjuje drukčiji model provedbe u odnosu na VFO. Zbog toga još jedanput izražavamo dva zasebna mišljenja o pravilnosti rashoda za 2024.: jedno za tradicionalne rashode iz proračuna EU-a, a drugo za RRF.

Započnimo s tradicionalnim rashodima iz proračuna EU-a.

Iako se naša stopa pogreške za rashode iz proračuna EU-a smanjila, ona je i dalje značajna te sad iznosi 3,6 % (2023.: 5,6 %). S obzirom na to da su utvrđene pogreške raširene, već šestu godinu zaredom izražavamo nepovoljno mišljenje.

Procijenjena stopa pogreške nije mjerilo prijevare, neučinkovitosti ili nesvrhovitog trošenja sredstava: riječ je o procjeni iznosa sredstava koja nisu iskorištena u skladu s pravilima EU-a i država članica.

Stopa pogreške za rashode iz proračuna EU-a utvrđuje se tako da se uzmu u obzir i konsolidiraju stope pogreške utvrđene za različita područja politika u sklopu VFO-a. Sad bih se posvetio konkretnim područjima politika kako bih opisao tipične nalaze koji doprinose toj stopi pogreške.

Započeo bih s „Kohezijom”, na koju otpada gotovo trećina rashoda iz proračuna EU-a.

Procjenjujemo da stopa pogreške u tom području politike iznosi 5,7 %, što je smanjenje u odnosu na 9,3 % za 2023. Neprihvatljivi troškovi i projekti i dalje su među glavnim čimbenicima koji doprinose stopi pogreške, kao i kršenja pravila o javnoj nabavi.

Za 2023. bili smo utvrdili nekoliko čimbenika – npr. poremećaje povezane s pandemijom, preklapajuća razdoblja financiranja i stope sufinanciranja do 100 % u sklopu instrumenata kao što su REACT-EU i CRII, čija je primjena završavala na kraju te godine – koji su vjerojatno doveli do većeg rizika od nepravilnih rashoda. Stoga se za 2024. stopa pogreške u području kohezije vratila na razinu koja nešto više odgovara prethodnim godinama.

Revizijski pristup koji smo primijenili za područje kohezije uključivao je i preispitivanje rada revizijskih tijela u državama članicama. Tijekom posljednjih osam godina prikupili smo opsežne dokaze u tom pogledu, uključujući i mnoge pogreške koje su revizijska tijela trebala utvrditi, ali nisu. Zbog tih se problema uvelike dovodi u pitanje pouzdanost rada tih tijela, a time i ograničava mjera u kojoj se Komisija može osloniti na njihove rezultate.

Posebno je zabrinjavajuće to što u mnogim slučajevima ista ta tijela ujedno obavljaju nadzor nad financijskim sredstvima iz RRF-a na razini država članica i da se Komisija, kako je predloženo u nacrtu uredbi za VFO za razdoblje 2028. – 2034., namjerava oslanjati na njih u velikoj mjeri.

Smatramo da je to ozbiljan rizik za koji se mora pronaći rješenje.

A sada prijedimo na još jedno bitno rashodovno područje: kategoriju „Prirodni resursi i okoliš“, na koju otpada malo više od trećine proračunskih rashoda i u kojoj se većina potrošnje odnosi na poljoprivredu i ruralni razvoj. Tu procjenjujemo da je stopa pogreške značajna i da iznosi 2,6 % (2023.: 2,2 %).

Glavne pogreške koje smo utvrdili uglavnom se odnose na administrativne pogreške, neprihvatljive troškove i projekte i nepoštovanje obveza u vezi s poljoprivredom, okolišem ili klimom.

Kad je riječ o području „Jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija“, utvrdili smo da je stopa pogreške značajna i da iznosi 3,2 % (2023.: 3,3 %). Rashodi za istraživanje i dalje su visokorizično područje i u njemu smo utvrdili brojne pogreške povezane s troškovima za osoblje.

Za 2024., i za razliku od prethodnih godina, iznosimo posebnu procjenu za transakcije u sklopu naslova 6. VFO-a „Susjedstvo i svijet“. Ta su financijska sredstva u pravilu povezana s potporom za regije i zemlje izvan EU-a.

Procjenjujemo da stopa pogreške iznosi 4,9 %. Neprihvatljivi troškovi i kršenja pravila javne nabave uzrok su više od polovice pogrešaka koje smo utvrdili u tom području.

Naposljetku, pogledajmo područje „Administracija“. Na temelju naše procjene, kao i prethodnih godina, zaključujemo da stopa pogreške i dalje nije značajna.

Ukratko, provjere usklađenosti koje smo obavili za godišnje izvješće za 2024. pokazuju sljedeće: iako se procijenjena stopa pogreške za rashode iz proračuna EU-a smanjila, ona je i dalje zabrinjavajuća.

Okrenimo se Mehanizmu za oporavak i otpornost, tj. RRF-u. Procjena koju smo obavili u pogledu plaćanja iz RRF-a za 2024. temelji se na uvjetima za plaćanje utvrđenim u Uredbi o RRF-u. U njima se navodi da je ključne etape i ciljne vrijednosti potrebno dostići u zadovoljavajućoj mjeri te da one moraju biti u skladu s drugim ključnim uvjetima prihvatljivosti.

Način provedbe RRF-a znatno se razlikuje u odnosu na uobičajene proračunske rashode. Naime, plaćanja nisu povezana sa stvarnim troškovima, a poštovanje pravila EU-a i nacionalnih pravila nije jedan od uvjeta za plaćanje. To je jedinstven model i za njega su potrebni posebna revizijska metodologija i posebni pristup. Stoga izražavamo zasebno revizorsko mišljenje o rashodima iz RRF-a.

Za 2024. rashodi iz RRF-a iznosili su 59,9 milijardi eura. Revizija koju smo proveli obuhvatila je svih 28 isplata bespovratnih sredstava, čija je ukupna vrijednost 53,5 milijardi eura, i isplate pretfinanciranja u vrijednosti od 6,4 milijarde eura.

Utvdili smo slučajeve u kojima ključne etape i ciljne vrijednosti povezane s tim isplatama nisu bile dostignute u zadovoljavajućoj mjeri, kao i probleme povezane s nazadovanjem u dostizanju ključnih etapa, dvostrukim financiranjem i razdobljima prihvatljivosti. Bilo je i slučajeva nejasno definiranih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, kao i nedostataka u *ex ante* procjenama koje je obavila Komisija. Na temelju tih nalaza izražavamo uvjetno mišljenje o rashodima iz RRF-a. Osim toga, skrenuli smo pozornost na tekući predmet pred Sudom Europske unije koji se odnosi na dvije ključne etape.

Do kraja 2024. Europska komisija iz RRF-a je isplatila bespovratna sredstva u vrijednosti od 178,5 milijardi eura, odnosno tek 50 % ukupnih dostupnih sredstava. Do kraja razdoblja provedbe RRF-a – kolovoza 2026. – preostalo je manje od godinu dana, stoga je očito da se znatna količina sredstava tek treba potrošiti.

Nedavno smo analizirali rezultate opsežnih aktivnosti koje smo proveli u vezi s RRF-om otkako je 2021. uspostavljen taj privremeni instrument i sažeto ih objavili u obliku jednog pregleda. U tom pregledu ističemo ključne nalaze i izvučene pouke od presudne važnosti za oblikovanje budućih instrumenata koji se temelje na uspješnosti.

Iako smo svjesni važne uloge koju takvi instrumenti mogu imati u proračunu EU-a, naglašavamo da bi se u budućnosti oni trebali upotrebljavati samo ako je financiranje izravno povezano s mjerljivim rezultatima. Ključno je da financijska sredstva budu sljedeća sve do stvarnih troškova i da način na koji su ti instrumenti osmišljeni i na koji se primjenjuju ne dovodi do umanjivanja odgovornosti.

Ako je s tim instrumentima povezano buduće zaduživanje, EU mora djelotvorno ublažiti kamatne rizike i unaprijed utvrditi jasan plan otplate u kojem se navode izvori sredstava za tu svrhu.

U godišnjem izvješću za 2024. ističemo i rizike povezane sa zaduživanjem za buduće VFO-ove, posebice na sve veće opterećenje koje donose obveze otplate duga za instrument NGEU. Do 2027. taj bi dug EU-a mogao prekoračiti 900 milijardi eura, što je gotovo deseterostruko više u odnosu na razinu iz 2020. prije uvođenja tog instrumenta. Nadalje, ukupni rashodi za kamate za instrument NGEU u sklopu tekućeg VFO-a mogli bi prekoračiti 30 milijardi eura, što je više nego dvostruko veći iznos od Komisijine početne prognoze od 14,9 milijardi eura.

Većina otplata tog duga odgođena je na buduće VFO-ove, a sve veće obveze koje proizlaze iz zaduživanja ozbiljan su izazov za zaštitu budućih proračuna EU-a i jamčenje dostatnih resursa za mjere koje EU provodi. Naime, Komisija za razdoblje 2028. – 2034. predlaže proračun u vrijednosti od gotovo 2 bilijuna eura, odnosno otprilike 1,26 % BND-a EU-a. Međutim, važno je naglasiti da se od tog iznosa 1,15 % odnosi na nove rashode, a preostalih 0,11 % BND-a EU-a namijenjeno je otplati duga za instrument NGEU. Iznos potreban za otplatu tog duga iz budućih proračuna EU-a mogao bi doseći čak 31 milijardu eura godišnje.

Prijedlozi za višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2028. – 2034. trenutačno su u središtu aktivnosti i rasprava mnogih institucija, uključujući Europski revizorski sud. Ti prijedlozi sugeriraju model sličan RRF-u, s nacionalnim planovima, te bi se u tom kontekstu problemi i rizici koje smo utvrdili u vezi s RRF-om mogli pokazati jednako relevantnima.

Već smo započeli s radom na mišljenjima o tim prijedlozima VFO-a koja planiramo objaviti. Pritom ćemo naglasiti rizike i pouke koje smo izvukli zahvaljujući našem bogatom iskustvu s proračunom EU-a.

Zajednički bi cilj svih nas trebao biti pomoći oblikovati proračun kojim se jamči transparentnost i odgovornost, koji je usklađen s dugoročnim europskim prioritetima i koji može doprinijeti boljoj budućnosti svih građana.

Naposljetku bih želio pohvaliti zalaganje i stručnost osoblja Suda i njegova kolegija. Njihova posvećenost i profesionalnost ključni su za objavu ovog kvalitetnog godišnjeg izvješća i za ispunjavanje uloge naše institucije.

Hvala vam na pozornosti. Radujem se vašim pitanjima i raspravi s vama.